

Горай Олег Станіславович

Кандидат економічних наук, доцент, докторант

Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-2181-7306>

e-mail: gorai.zt@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕКСТРАПОЛЯЦІЇ ЗАРУБІЖНИХ КОАЛІЦІЙНИХ ПРАКТИК НА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Резюме

Розроблено теоретико-методологічні засади науково обґрунтованої екстраполяції світового досвіду коаліційної діяльності на перехідну специфіку української політичної системи. Сформовано основні складові адаптації зарубіжних практик коаліційної діяльності з урахуванням національного контексту та інституційних особливостей України. Визначено критерії оцінки придатності світових практик для українського політичного простору та розроблено алгоритми поетапного впровадження найбільш ефективних зарубіжних моделей коаліційної взаємодії.

Визначено ключові теоретичні принципи екстраполяції коаліційного досвіду, зокрема урахування інституційної сумісності, культурно-політичного контексту, часових чинників та ресурсних можливостей політичної системи. Розроблено методологічний інструментарій для оцінки придатності зарубіжних практик до українських умов, який включає систему критеріїв та індикаторів оцінки. Обґрунтовано концептуальну модель поетапної адаптації світового досвіду, що включає діагностичний, селективний та імплементаційний етапи з відповідними механізмами моніторингу та корекції.

Зроблено висновки: успішність екстраполяції залежить від ступеня інституційної готовності політичної системи до сприйняття нових практик та наявності відповідного соціально-політичного консенсусу; екстраполяція є складним поетапним процесом, що вимагає ретельної підготовки та постійного моніторингу результатів; ключовою умовою ефективної екстраполяції є врахування системних взаємозв'язків між різними елементами

політичної системи; важливою є практична апробація розроблених підходів у реальних умовах політичного процесу з урахуванням динаміки політичного розвитку як в Україні, так і в усьому світі; необхідними є систематичний моніторинг результатів впровадження з можливістю оперативної корекції підходів, а також комплексна комунікаційна кампанія для пояснення суспільству логіки та переваг адаптованих практик, що сприятиме їх легітимізації та суспільній підтримці.

Ключові слова: коаліційна діяльність; екстраполяція; політичні коаліції; компаративний аналіз; політична система України; адаптація; зарубіжний досвід; інституціональна сумісність; демократичний транзит.

Вступ

У сучасних умовах трансформації політичних систем питання адаптації світового досвіду набуває особливої актуальності для України, яка перебуває на шляху консолідації демократичних інститутів та європейської інтеграції. Процеси демократизації та модернізації політичної системи вимагають переосмислення традиційних підходів до коаліційної діяльності, оскільки саме ефективність коаліційних механізмів значною мірою визначає стабільність та дієвість демократичного врядування. Водночас виникає закономірне запитання: наскільки зарубіжні практики можуть бути адаптовані до специфіки української політичної культури, інституційного дизайну та історичного контексту? Україна, перебуваючи на етапі активного реформування політичної системи, потребує ефективних інструментів запозичення та адаптації кращих світових практик. Однак відсутність чітких методологічних орієнтирів часто призводить до хаотичного або поверхового запозичення, що не дає очікуваних результатів.

Потужна теоретична база для розуміння механізмів коаліційної взаємодії має місце у працях У. Райкера та А. Лейпхарта, які заклали теоретичні основи вивчення коаліційних процесів, розробивши концептуальний апарат для аналізу мотивації політичних акторів до коаліційної співпраці [1; 2]. Особливо важливими є напрацювання У. Райкера щодо теорії «мінімальної вигранної коаліції», яка пояснює логіку формування коаліцій через призму раціонального вибору політичних акторів. Значний внесок у розуміння коаліційних процесів зробив Дж. Цебеліс з його теорією «ветогравців», яка пояснює, як інституційні обмеження впливають на можливості формування та функціонування коаліцій [3]. Ця теорія виявляється особливо релевантною для аналізу коаліційних процесів у президентсько-парламентських системах, подібних до української.

Українські вчені детально розглядають особливості функціонування коаліційних механізмів в умовах становлення демократичних інститутів, трансформаційних процесів та перехідної специфіки української політичної

системи. Йдеться про таких учених, як Г. Агафонов, Я. Балановський, В. Гошовська, В. Кафарський, В. Ковальчук, В. Крижанівський, О. Марцеляк, М. Развадовська, Б. Рішко, О. Совгіря, В. Опришко, В. Шаповал, Ю. Шемшученко, Н. Шукліна.

Окремо слід відзначити здобутки таких дослідників, як Д. Арахамія, який здійснив історико-правовий аналіз інституту коаліцій депутатських фракцій у Верховній Раді України, виділяючи два ключові етапи: первинну інституціоналізацію протягом перших трьох скликань (1990 — 2002) та конституційну інституціоналізацію через конституційну консолідацію у 2004 — 2010 та 2014 роках [4]; С. Бялоблоцька, яка досліджує теоретичні та практичні прояви моделей формування коаліційного уряду та співпраці учасників у багатопартійних умовах [5]; Ю. Шведа, який комплексно проаналізував феномен політичних коаліцій в Україні, розглянувши як теоретичні аспекти, так і практичні виміри коаліційної діяльності [6]; А. Романюк, який виявив закономірності функціонування коаліцій у різних політичних контекстах, зокрема, вплив електоральних систем на формування коаліційних конфігурацій [7]; М. Кармазіна, яка аналізує умови та чинники коаліційної діяльності через призму партогенезу [8].

Разом із тим доводиться констатувати, що цілий ряд принципових питань залишається відкритим і потребує поглибленої розробки. По-перше, бракує комплексного методологічного інструментарію для оцінки сумісності зарубіжних практик з українськими реаліями. Існуючі дослідження часто обмежуються загальними рекомендаціями, не пропонуючи конкретних критеріїв та алгоритмів оцінки. По-друге, недостатньо вивченими є механізми врахування культурно-політичного контексту при екстраполяції коаліційного досвіду. Хоча важливість цього фактору визнається більшістю дослідників, конкретні методи його операціоналізації та включення в процес адаптації залишаються нерозробленими. По-третє, потребує розробки алгоритм поетапної адаптації світового досвіду коаліційної діяльності, який би враховував як об'єктивні обмеження політичної системи, так і суб'єктивні чинники, пов'язані з мотивацією та можливостями політичних акторів. По-четверте, окремої уваги заслуговує проблема темпорального виміру екстраполяції. Відсутність досліджень, що враховували б часові аспекти адаптації зарубіжного досвіду, призводить до нереалістичних очікувань щодо швидкості та результатів імплементації запозичених практик.

У відповідності з вищезазначеним мета даного дослідження полягає у розробці комплексних теоретико-методологічних засад екстраполяції зарубіжних практик коаліційної діяльності на українські реалії з урахуванням специфіки національної політичної системи, культурного контексту та історичного досвіду демократичних трансформацій. Для досягнення

поставленої мети визначено такі основні завдання: обґрунтування теоретичних принципів наукової екстраполяції коаліційного досвіду на основі сучасних підходів порівняльної політології та неоінституціоналізму; розробка методологічного інструментарію для комплексної оцінки придатності зарубіжних практик до українських умов; формування концептуальної моделі поетапної адаптації світового досвіду коаліційної діяльності до української специфіки; визначення критеріїв та індикаторів успішності екстраполяції коаліційних практик.

Методи дослідження

Застосовано комплекс методів політичної науки: компаративний аналіз для зіставлення різних моделей коаліційної діяльності європейських та світових демократій, системний підхід для розгляду взаємозв'язків між інституційними компонентами політичної системи, структурно-функціональний метод для виявлення механізмів адаптації зарубіжного досвіду до вітчизняних умов, а також методи моделювання та прогнозування для розробки алгоритмів екстраполяції.

Результати дослідження

Теоретичні основи екстраполяції коаліційного досвіду базуються на принципах порівняльної політології, неоінституціонального аналізу та теорії раціонального вибору. На нашу думку, ключовим є розуміння екстраполяції не як механічного перенесення готових рішень, а як творчого процесу адаптації, що передбачає трансформацію запозичуваних елементів відповідно до національно-специфічних умов.

Переважає більшість європейських демократій функціонує в рамках парламентських систем, натомість держави Східної Європи часто обирають напівпрезидентські республіки. Принципова відмінність між цими моделями полягає в тому, що в парламентських системах урядотворення залишається прерогативою політичних сил, представлених у законодавчому органі, тоді як напівпрезидентська конституційна модель надає додатковому впливовому актору (главі держави) значну роль у процесі формування виконавчої влади. На противагу парламентським системам, всенародно обраний президент у напівпрезидентській моделі часто відіграє ключову роль у призначенні прем'єр-міністра та затвердженні складу кабінету парламентом.

Політичні сили Західної Європи поєднують прагнення до отримання урядових позицій із відстоюванням конкретних програмних цілей, що дозволяє їм створювати тісно інтегровані урядові альянси. Такі коаліції формуються партіями, які поділяють схожі погляди на політичний розвиток держави. Натомість для східноєвропейських політичних організацій типовим є коаліційне партнерство, засноване на спільних завданнях реалізації

державної політики, зокрема підтримці конкретних економічних чи адміністративних реформ, незалежно від ідеологічної сумісності або загальноно масштабу урядового альянсу.

Практика формування урядових коаліцій в Україні засвідчила напівпарламентський принцип: Верховна Рада затверджувала кандидатуру Прем'єр-міністра, запропоновану Президентом. Ця модель відразу заклала фундамент для майбутніх конфліктів між різними гілками влади. Аналізуючи український досвід, можна виділити три чіткі періоди функціонування парламентських коаліцій: 1) 1991 — 2005 рр. — неінституціоналізована коаліція; 2) 2006 — 2010 рр. — інституціоналізована коаліція; 3) з 2010 р. — повернення до неінституціоналізованого формату через конституційну реформу. На практиці політики керуються двома основними підходами. Орієнтація на політичний курс передбачає об'єднання за програмною схожістю, тоді як орієнтація на посади зосереджується на максимізації влади та мінімізації витрат. Українська реальність, як показує досвід, тягнє до другого варіанту.

Неінституціоналізований формат призвів до того, що коаліції в Україні створювалися формально, без прагнення до розширеної співпраці. Більше того, припущення про політичну вагу в парламенті стало складно застосувати через усталену практику формування більшості навколо президентської партії. Результатом стала українська «система гойдалок» з розчаруванням діями влади та періодичним голосуванням за опозиційні партії. Протягом трьох останніх електоральних циклів спрацьовувала модель, характерна для Європи: виборці, розчаровані діями влади, голосували за опозицію. Перехід до інституціоналізації зумовлює інноваційність процесів, проте пактування короткотермінових угод має ситуативний характер. Країна потребує набору системних рішень, які дозволять не лише поступово рухатися вперед, але й забезпечать динамічний розвиток.

Методологічно важливо розрізняти різні рівні та типи екстраполяції коаліційного досвіду. З огляду на це, можна припустити існування трьох основних рівнів екстраполяції: 1) концептуального (перенесення теоретичних підходів та ідей); 2) інституційного (адаптація організаційних форм); 3) процедурного (запозичення конкретних механізмів та практик). Кожен із цих рівнів потребує специфічних методологічних підходів та інструментів оцінки ефективності.

Концептуальний рівень екстраполяції передбачає адаптацію теоретичних підходів до розуміння коаліційних процесів. Приміром, концепція «великої коаліції» А. Лейпхарта, розроблена для аналізу консоціальних демократій, може бути адаптована для розуміння потреб української політичної системи в умовах глибокої поляризації [9]. Однак така адаптація

потребує врахування специфіки української політичної культури та традицій політичної взаємодії.

Конкретний приклад екстраполяції концепції «великої коаліції» А. Лейпхарта на українські реалії можна побачити у формуванні коаліції національної єдності в умовах ескалації російської агресії 2022 року. Якщо оригінальна концепція А. Лейпхарта передбачала об'єднання різних релігійних та мовних сегментів суспільства у Нідерландах чи Бельгії для забезпечення стабільності в умовах глибоких соціокультурних розколів, то в українському контексті це трансформувалося у формування коаліції між проєвропейськими силами та помірно консервативними угрупованнями для протистояння зовнішній агресії.

Практичним втіленням цієї адаптації стало створення широкої підтримки ключових рішень щодо мобілізації, оборонного бюджету та міжнародної підтримки попри традиційну фрагментованість української політичної системи. Замість релігійних розколів, характерних для класичних консоціальних демократій, в українському випадку основою для консенсусу стали ідеологічні відмінності між проєвропейськими та євроскептичними настроями, а також регіональні особливості.

Специфікою української адаптації є необхідність швидкого прийняття рішень на відміну від консенсусної повільності, характерної для нідерландської моделі, врахування воєнного стану та інтеграція не лише політичних еліт, але й громадянського суспільства. Цей приклад демонструє, як теоретична модель зберігає основну логіку, але набуває нових характеристик під впливом конкретного політичного контексту.

Інституційний рівень екстраполяції стосується перенесення організаційних форм та структур коаліційної взаємодії. Тут ключовою є проблема інституційної сумісності, адже ефективність запозичуваних інститутів значною мірою залежить від їх відповідності існуючій інституційній архітектурі. Не викликає сумнівів, що інституційне середовище суттєво впливає на можливості та обмеження коаліційної діяльності.

Серед інституційних механізмів, що визначають характер урядотворення та структурування влади, особливу роль відіграє потенціал партій виступати ключовими учасниками коаліційних переговорів. Політичні сили, які володіють такими можливостями, отримують статус коаліцієутворюючих акторів (*formateur parties*). Ці політичні організації повинні мати спроможність конструювати урядові альянси таким чином, щоб забезпечувати їхню інтегрованість до владної структури та можливість впливати на ідеологічну спрямованість кабінету відповідно до власних пріоритетів.

Додатковим чинником, що детермінує специфіку конкретних коаліційних конфігурацій, виступає принцип інвеститури. Цей принцип

визначає, яка більшість потрібна для формування уряду. Кабінети меншості частіше утворюються в політичних системах, де відсутні вимоги щодо інвеститури. Коаліційне будівництво також регулюється нормами, що обмежують партійну репрезентацію в законодавчому органі та визначають параметри парламентської більшості. Критичним питанням є формат більшості, який необхідно забезпечити: звичайну більшість (50% плюс один мандат) чи кваліфіковану (конституційну) більшість (дві третини або більше) [10, с. 47].

Характер більшості зумовлений тим, що в окремих інституційних контекстах контролю над більшістю депутатських місць достатньо лише для прийняття рутинних політичних рішень, тоді як для стратегічних ініціатив, зокрема конституційних реформ, потрібна спеціальна більшість з бар'єром у дві третини або вище. Відповідно, можна диференціювати три основні коаліційні моделі: мінімально переможні коаліції (охоплюють лише ту кількість партій, яка потрібна для забезпечення більшості), великі або надлишкові коаліції (включають більше партій, ніж необхідно для створення більшості), коаліції меншості (не володіють парламентською більшістю).

Процедурний рівень екстраполяції є найбільш конкретним і стосується запозичення специфічних механізмів, правил та процедур коаліційної взаємодії. Цей рівень часто є найлегшим для імплементації, проте потребує ретельної адаптації до національних умов та практик. Ефективність перенесення зарубіжних практик значною мірою залежить від відповідності цих практик існуючій інституційній архітектурі та правилам гри в політичній системі.

Прикладом складнощів інституційної адаптації може слугувати спроба перенесення німецької моделі «великої коаліції» в умови української багатопартійності та президентсько-парламентської системи правління [11]. Німецька модель базується на двопартійній логіці взаємодії великих народних партій (ХДС/ХСС та СДПН) в умовах парламентської системи з сильною канцлерською владою. Натомість українська політична система характеризується множинністю партій середнього розміру, відсутністю стійких ідеологічних кліважів та дуалізмом виконавчої влади.

Водночас необхідно враховувати культурно-політичний контекст як не менш важливий фактор успішності екстраполяції. На перший погляд, цей фактор може здаватися другорядним порівняно з інституційними обмеженнями, проте емпіричні дослідження переконливо свідчать про його визначальну роль у процесах адаптації зарубіжного досвіду. Показовим у цьому контексті є приклад спроб адаптації скандинавської моделі консенсусних коаліцій до українських умов [12]. Скандинавська модель базується на високому рівні довіри між політичними силами, традиціях компромісу

та консенсусу, розвиненій культурі публічних дебатів та громадянської участі. Натомість українська політична культура характеризується високим рівнем поляризації, недовіри між політичними силами, слабкими традиціями компромісу та переважанням конфронтаційних стратегій політичної боротьби.

Надзвичайно важливим питанням є визначення критеріїв оцінки придатності зарубіжних практик для адаптації в українських умовах. Виходячи з попереднього аналізу та узагальнення теоретичних напрацювань, можна виділити декілька ключових критеріїв, що мають бути покладені в основу такої оцінки.

1. Критерій інституційної сумісності. Передбачає оцінку відповідності запозичуваних практик існуючій конституційній системі, електоральному законодавству, партійній системі та іншим інституційним компонентам політичної системи. Цей критерій включає як формально-правові аспекти (конституційні норми, законодавчі обмеження), так і неформальні правила гри (політичні традиції, звичаї, неписані норми поведінки).

2. Критерій культурної відповідності. Стосується сумісності запозичуваних практик з домінуючими цінностями, нормами та зразками політичної поведінки у суспільстві. Цей критерій особливо важливий для довгострокової стійкості адаптованих практик, адже культурно неадекватні запозичення часто зазнають відторгнення або суттєвої деформації.

3. Критерій ресурсної забезпеченості. Передбачає оцінку наявності необхідних ресурсів (фінансових, організаційних, кадрових, інформаційних) для ефективного впровадження запозичуваних практик. Часто привабливі теоретично практики виявляються нездійсненними через брак ресурсів або неефективну систему їх розподілу.

4. Критерій часової релевантності. Стосується відповідності запозичуваних практик поточному етапу розвитку політичної системи та актуальним викликам, що стоять перед нею. Практики, які були ефективними на певному етапі розвитку в країні-донорі, можуть виявитися неактуальними для країни-реципієнта, що перебуває на іншому етапі політичного розвитку.

Кожен із зазначених критеріїв потребує операціоналізації через систему конкретних індикаторів, що дозволило б здійснювати кількісну та якісну оцінку придатності зарубіжних практик. Наприклад, інституційна сумісність може оцінюватися через індикатори формальної відповідності конституційним нормам, сумісності з існуючим законодавством, відповідності домінуючим зразкам політичної поведінки тощо.

Особливого значення у практично-політичному контексті набуває розробка поетапної моделі екстраполяції коаліційного досвіду, що

врахувала б специфіку різних етапів процесу адаптації та передбачала б відповідні механізми контролю та корекції. На наше переконання, така модель повинна включати щонайменше три основні етапи: діагностичний, селективний та імплементаційний, кожен з яких має свою специфіку та завдання.

Діагностичний етап передбачає комплексний аналіз як зарубіжного досвіду, що розглядається для запозичення, так і вітчизняних умов, до яких цей досвід має бути адаптований. На цьому етапі ключовою є ідентифікація факторів успішності тих чи інших практик у країні-донорі та оцінка наявності аналогічних або сумісних умов в Україні. Цей етап включає: аналіз контекстуальних умов, за яких формувалися та функціонували досліджувані практики в країні-донорі; аналіз механізмів функціонування досліджуваних практик, включаючи формальні та неформальні правила, процедури прийняття рішень, системи стимулів та санкцій, роль різних акторів тощо; аналіз результативності та ефективності досліджуваних практик у країні-донорі, включаючи як позитивні ефекти, так і можливі негативні наслідки або обмеження.

Загальну картину розвитку політичної ситуації в мінімальні терміни дозволяє здійснити експрес-діагностика. І оскільки формування коаліцій зазвичай пов'язане з кризовими явищами і процесами, необхідне застосування кризової експрес-діагностики, що, на думку І. Забеліної, включає наступні етапи: «розрахунок показників, що характеризують стадію політичної кризи; розрахунок показників кризи ліквідності; наявність прихованої політичної кризи» [13, с. 222]. Завдяки цій методиці можна в загальному плані спрогнозувати ймовірний розвиток політичної ситуації.

Селективний етап полягає у відборі найбільш придатних для адаптації елементів зарубіжного досвіду на основі результатів діагностичного аналізу та з урахуванням визначених критеріїв оцінки. Принципово важливо уникнути як надмірної селективності, що може призвести до фрагментарності та втрати системності запозичуваних практик, так і надто широкого запозичення, що ускладнює процес адаптації та збільшує ризики неуспішної імплементації. Цей етап повинен включати кілька ключових процедур: ранжування виявлених практик за ступенем їх важливості для вирішення актуальних проблем української коаліційної діяльності; формування стратегії селекції, що визначає пріоритетні напрями запозичення, послідовність адаптації різних практик, необхідні ресурси та часові рамки; урахування взаємозв'язків між різними елементами, що запозичуються.

Імплементаційний етап є найбільш складним і відповідальним, адже саме на цьому етапі виявляються реальна ефективність розроблених методологічних підходів та якість попередньої аналітичної роботи. Власне, успіх всього процесу екстраполяції значною мірою залежить від

того, наскільки вдало буде організоване впровадження відібраних практик. Ключовими факторами успіху імплементаційного етапу є поступовість впровадження, систематичний моніторинг результатів та готовність до оперативної корекції стратегії у разі виявлення проблем або непередбачених ефектів. Поспішність у впровадженні часто призводить до провалу навіть добре продуманих ініціатив, тоді як занадто повільне впровадження може призвести до втрати політичної підтримки або актуальності. До основних критеріїв імплементації зарубіжного позитивного досвіду, на думку А. Іщенко і Н. Литвина, відносяться: «здатність до адаптації до українських умов та існуючої організаційної культури; можливість широкого тиражування; ефективність і результативність; інноваційний потенціал; міра відповідності інтересам і цінностям окремих соціальних верств і суспільства в цілому» [14, с. 16].

Особливої уваги в контексті екстраполяції коаліційного досвіду заслуговує аналіз чинників, що сприяють або перешкоджають ефективній адаптації зарубіжних практик в українському контексті. Серед сприятливих чинників можна виділити відносно високий рівень освіченості політичної еліти, наявність значної кількості експертів з міжнародним досвідом, активність міжнародних організацій у підтримці демократичних реформ. Серед чинників, що перешкоджають ефективній екстраполяції, варто назвати високий рівень політичної поляризації, слабкість партійних інститутів, переважання короткострокових інтересів над довгостроковими стратегіями, недостатній рівень довіри між політичними силами. Важливим є також урахування впливу зовнішніх чинників на процеси екстраполяції. Зокрема, тиск з боку міжнародних організацій та партнерів може як сприяти адаптації кращих практик, так і призводити до формального запозичення без реального засвоєння. Особливо це стосується умовностей, що ви-суюються в рамках євроінтеграційних процесів.

Висновки

Таким чином, маємо всі підстави стверджувати, що успішна адаптація світового досвіду коаліційної діяльності потребує системного врахування інституційних, культурних, темпоральних та ресурсних факторів. Проведений аналіз дозволяє сформулювати кілька ключових висновків щодо теоретико-методологічних засад екстраполяції коаліційного досвіду. По-перше, екстраполяція є складним поетапним процесом, що вимагає ретельної підготовки та постійного моніторингу результатів. Механічне перенесення зарубіжних практик без урахування національної специфіки приречене на невдачу. По-друге, успішність екстраполяції значною мірою залежить від якості діагностичного аналізу, що передуює відбору та адаптації зарубіжних практик. Поверховий або упереджений аналіз може призвести до вибору неадекватних практик або неправильної стратегії їх

адаптації. По-третє, ключовою умовою ефективної екстраполяції є врахування системних взаємозв'язків між різними елементами політичної системи. Ізольована адаптація окремих практик без урахування їх впливу на інші компоненти системи може призвести до непередбачуваних наслідків.

Не менш важливими є: 1) емпіричне дослідження конкретних кейсів успішної та неуспішної адаптації зарубіжного досвіду в Україні з метою верифікації теоретичних положень та виявлення додаткових факторів успішності; 2) порівняльний аналіз досвіду адаптації коаліційних практик в інших країнах з подібними до України характеристиками політичної системи; 3) практична апробація розроблених підходів у реальних умовах політичного процесу з урахуванням динаміки політичного розвитку як в Україні, так і в усьому світі; 4) систематичний моніторинг результатів впровадження з можливістю оперативної корекції підходів, а також комплексна комунікаційна кампанія для пояснення суспільству логіки та переваг адаптованих практик, що сприятиме їх легітимізації та суспільній підтримці.

Список посилань

1. Riker W. *The Theory of Political Coalitions*. New Haven: Yale University Press, 1962. 300 p.
2. Lijphart A. *Patterns of Democracy: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries*. New Haven: Yale University Press, 1999. 351 p.
3. Tsebelis G. *Veto Players: How Political Institutions Work*. Princeton: Princeton University Press, 2002. 328 p.
4. Арахамія Д. Г. Інститут коаліції депутатських фракцій у Верховній раді: Історико правовий аналіз. Інвестиції: практика та досвід. 2024. №8. С. 269 – 275.
5. Бялоблоцка С. Моделі формування коаліційних урядів і співпраці їхніх учасників в умовах багатопартійності: теоретичні й практичні вияви. *Studium Europu Środkowej i Wschodniej*. 2014. Issue 8. С. 122 – 135.
6. Шведа Ю. Теорія політичних партій та партійних систем: навч. посібник. Львів, 2004. 328 с.
7. Романюк А., Шведа Ю. Партії та електоральна політика. Львів: ЦПД «Астролябія», 2005. 348 с.
8. Кармазіна М. Партійна система України в контексті теорій партогенезу. *Політичний менеджмент*. 2009. № 3. С. 13 – 26.
9. Lijphart A. *Democracy in Plural Societies: A Comparative Exploration*. New Haven: Yale University Press, 1977. 248 p.

10. Теорія коаліційних урядів: світовий досвід та коаліційна практика. Політичні проблеми сучасної України: аналітичні доповіді Інституту політичних та етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. Київ: ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. 600 с.
11. Якушик В. Політичні системи країн Європи: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2006. 384 с.
12. Ставицький А. Північна модель соціал-демократії: досвід для України. Політична думка. 2008. № 4. С. 78 — 89.
13. Забеліна І. О. Діагностика та прогнозування політичних криз. Актуальні проблеми політики. 2014. Вип. 51. С. 219 — 225.
14. Іщенко А. М., Литвин Н. В. Актуалізація та імплементація зарубіжного досвіду реформування державного управління. Держава та регіони. Серія: Державне управління. 2016. № 4 (56). С. 13 — 17.

References

1. Riker, W. (1962). *The Theory of Political Coalitions*. New Haven: Yale University Press. 300 p. [in English].
2. Lijphart, A. (1999). *Patterns of Democracy: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries*. New Haven: Yale University Press. 351 p. [in English].
3. Tsebelis, G. (2002). *Veto Players: How Political Institutions Work*. Princeton: Princeton University Press. 328 p. [in English].
4. Arakhamia, D. G. (2024). *Institute of Coalition of Deputies' Factions in the Verkhovna Rada: Historical and Legal Analysis. Investments: Practice and Experience, No. 8, 269-275*. [in Ukrainian].
5. Byaloblotska, S. (2014). *Models of Formation of Coalition Governments and Cooperation of Their Participants in Multiparty Systems: Theoretical and Practical Findings. Studium Europy Środkowej i Wschodniej, Issue 8, 122-135*. [in Ukrainian].
6. Shveda, Y. (2004). *Theory of political parties and party systems: a textbook*. Lviv. 328 p. [in Ukrainian].
7. Romanyuk, A. & Shveda Y. (2005). *Parties and electoral politics*. Lviv: Astrolabia Publishing House. 348 p. [in Ukrainian].
8. Karmazina, M. (2009). *The party system of Ukraine in the context of theories of partogenesis. Political management, No. 3, 13-26*. [in Ukrainian].
9. Lijphart, A. (1977). *Democracy in Plural Societies: A Comparative Exploration*. New Haven: Yale University Press. 248 p. [in English].

10. Theory of coalition governments: world experience and coalition practice (2012). Political problems of modern Ukraine: analytical reports of the Institute of Political and Ethnonational Research named after I.F. Kuras of the National Academy of Sciences of Ukraine. Kyiv: IPIEND named after I.F. Kuras of the National Academy of Sciences of Ukraine. 600 p. [in Ukrainian].
11. Yakushyk, V. (2006). Political systems of European countries: a textbook. Kyiv: Lybid. 384 p. [in Ukrainian].
12. Stavytsky, A.(2008). Northern model of social democracy: experience for Ukraine. Political thought, No. 4, 78-89. [in Ukrainian].
13. Zabelina, I. O. (2014). Diagnostics and forecasting of political crises. Current problems of politics, Issue 51, 219-225. [in Ukrainian].
14. Ishchenko, A. M., Lytvyn N. V. (2016). Actualization and implementation of foreign experience in reforming public administration. State and regions. Series: State Government, No 4 (56), 13-17. [in Ukrainian].

Oleg Horai

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Doctoral Student

Institute of State and Law named after V. M. Koretsky

National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

<https://orcid.org/0000-0002-2181-7306>

e-mail: gorai.zt@gmail.com

**METHODOLOGICAL FOUNDATIONS OF EXTRAPOLATING
FOREIGN COALITIONAL PRACTICES TO UKRAINIAN
REALITIES**

Abstract

The theoretical and methodological principles of scientifically based extrapolation of world experience of coalition activity to the transitional specifics of the Ukrainian political system have been developed. The main components of the adaptation of foreign practices of coalition activity have been formed, taking into account the national context and institutional features of Ukraine. The criteria for assessing the suitability of world practices for the Ukrainian political space have been determined and algorithms for the phased implementation of the most effective foreign models of coalition interaction have been developed.

The key theoretical principles of extrapolation of coalition experience have been determined, in particular, taking into account institutional compatibility, cultural and political context, time factors and resource capabilities of the political system. A methodological toolkit has been developed for assessing the suitability of foreign practices to Ukrainian conditions, which includes a system of assessment criteria and indicators. A conceptual model of phased adaptation of world experience has been substantiated, which includes diagnostic, selective and implementation stages with appropriate monitoring and correction mechanisms.

The conclusions are drawn: the success of extrapolation depends on the degree of institutional readiness of the political system to accept new practices and the presence of an appropriate socio-political consensus; extrapolation is a complex step-by-step process that requires careful preparation and constant

monitoring of the results; the key condition for effective extrapolation is to take into account the systemic relationships between various elements of the political system; practical testing of the developed approaches in real conditions of the political process, taking into account the dynamics of political development both in Ukraine and around the world, is extremely important; systematic monitoring of the results of implementation with the possibility of prompt correction of approaches, as well as a comprehensive communication campaign to explain to society the logic and advantages of adapted practices, which will contribute to their legitimization and public support.

Keywords: coalition activity; extrapolation; political coalitions; comparative analysis; political system of Ukraine; adaptation; foreign experience; institutional compatibility; democratic transit.

Стаття надійшла до редакції 08.10.25

© Горай О. С., 2025